

Давайте поиграем. Назовите слово, которое можно поместить в четвертую клеточку.

Список использованных источников:

1. Эльконин Д.Б. Психология игры. Москва : «Педагогика», 1978.
2. Выготский Л.С. Игра и ее роль в психическом развитии ребенка. *Вопросы психологии*. 1966. № 6.
3. Колодца Д.А. Детские игры, их психологическое и педагогическое значение. Москва, 1909.
4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. Изд. 2. Москва, 1946.
5. Рудик П.А. Игры детей и их педагогическое значение. Москва, 1948.
6. Козлова С.А., Куликова Т.А. Дошкольная педагогика : учеб. пособие для студ. сред. учеб. заведений. Москва : Издательский центр «Академия», 1998.

Швець О.О.

студентка,

Вінницький державний педагогічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО МЕТОДУ АНАЛІЗУ КОНЦЕПТІВ НА ПРИКЛАДІ КОНЦЕПТУ «ЇЖА» У РОМАНІ ДЖ. МАРТІНА «ГРА ПРЕСТОЛІВ»

Кожна культура має своє бачення світу, сформоване протягом століть і усі концепти, що існують у певній мові, являються відображенням пізнавального досвіду окремого народу, його уявлення про світ, побутовий та соціальний устрій, розуміння різних предметів та явищ. Формування кожного етносу відбувається за певних соціальних, релігійних, історичних та географічних обставин, що зрозуміло, відбиваються на його культурі. Цікаво, що мова і культура народу тісно взаємопов'язані і щонайменші зміни в одній віддзеркалюються на іншій. У культурологічній лінгвістиці концепт відображає культуру людини, а також є засобом інтервенції у культуру і впливу на неї. Загалом, концепт – це одиниця культури, що фіксує колективний досвід і стає здобутком індивіда [2, с. 56]. Тому, аби проаналізувати концепт їжа у сучасному романі-фентезі «Гра престолів», необхідно дослідити мовні вербалізації, що у контексті пов'язані із абстрактними поняттями.

Розбираючи концепт у межах лінгвокультурологічного підходу, помічаємо нечітку грань між її компонентами, оскільки культура у свідомості людини є несталим явищем, адже з плином часу змінюються

цінності, пріоритети та стереотипи. Важливо, що у змісті концепту чимало науковців виділяють три компоненти: понятійний, образний і ціннісний [1, с. 83]. Щодо понятійного складника, він вербалізується через пряму номінацію та понятійні ознаки. В той час як, образна складова змісту концепту актуалізується через усталений метафоричний образ у людській свідомості, в даному випадку говоримо про метафоричну номінацію. Аналізуючи ціннісний складник, погоджуємось із А. Приходько, що поняття може стати концептом лише тоді, коли воно обростає певними ціннісними асоціаціями [3, с. 213]. Тобто, для того, щоб проаналізувати ціннісний складник певного концепту, необхідно дослідити його значення у системі етнокультурних цінностей.

Основна мета лінгвокультурного методу аналізу мовних засобів, що виражають концепт – опис їх лінгвокультурної специфіки та дослідження їх значущості у мовній картині світу. Звідси випливає, що для того, щоб дослідити концепт у рамках культурологічного підходу необхідно описати засоби об'єктивації певного концепту та їх складники, зокрема понятійний, метафоричний та ціннісний, оскільки вони відображають менталітет мовної особистості певної культури, що неможливо проаналізувати будь-яким іншим методом.

Розгляньмо концепт *їжа* у сучасному романі-фентезі «Гра престолів» циклу «Пісня льоду та полум'я», що в переважній більшості репрезентується у художньому тексті через лексичну одиницю *meal*. Для прикладу, ось так зображує автор сніданок Серсеї та Джеймі Ланністерів: «A cold, cheerless meal had been laid out... (they) sat at table ... talking in low, hushed voices» [65, с. 86]. Розгляньмо цей приклад, базуючись на досліджуваній класифікації. Для того, щоб проаналізувати понятійний елемент даного концепту, варто звернутись до тлумачного словника та визначити його основні та похідні ознаки. Так, у сучасному англomовному онлайн словнику Collins Dictionary знаходимо визначення їжа як «*процес прийому їжі*» (an occasion when you eat) [4], а також, *meal* визначається як «*подрібнені в порошок злакові зерна*» (grain that has been crushed into a powder) [4], проте це значення буде другорядним, оскільки основним у цьому словнику залишається все ж перше значення. Тому «*процес, подію або акт прийому їжі у певний відведений час*» будемо вважати ядром концепту їжа, а «*порошок грубого помолу із зерна*» буде відноситись до периферії. Крім того, у цьому онлайн словнику знаходимо визначення «*порція їжі, яку з'їдають за один прийом*», а це означає, що дану когнітивну ознаку

можна помістити у приядерну зону концепту *їжа*, оскільки вона є досить вагомою під час дослідження цього концепту.

Щодо образної складової концепту *їжа* у даному прикладі, матеріальний образ їжі концептуалізується через супровідні йому асоціації зі словами *настрій/атмосфера*, оскільки закріплені в мові уявлення про настрій мають ті ж самі ознаки холодний, похмурий, безрадінний, сумний, що у романі являються атрибутами страв за столом Ланністерів. Таким чином, в уяві постає образ понурої сім'ї Ланністерів, яка неохоче приймає їжу, а їх настрій залишає бажати кращого.

Вивчаючи ціннісний складник концепту *їжа*, що у даному випадку омовлюється лексемою *meal*, відзначимо, що з емоційного боку, страви описані наступними епітетами: *cold* і *cheerless*. Такий опис підкріплює похмуру та неприємну атмосферу за столом та справляє сильне враження на підсвідомість, оскільки саме достовірний фон робить дану сцену яскравішою в уяві читачів. Таким чином, на нашу суб'єктивну думку, лексема *meal* у системі цінностей родини Ланністерів відзначається негативною конотацією та служить для створення відповідного тону для зображуваної сцени. Окрім того, у культурі Ланністерів *їжа* – це не просто процес споживання, що втамовує голод, а й елемент художнього твору, що являє собою чи не єдиний міст, що об'єднує вигаданий світ та реальність.

Отже, опираючись на лінгвокультурний аналіз концепту *їжа* у романі «Гра престолів» Дж. Мартіна, ми з'ясували, що *їжа* може не лише описуватись сама по собі, а й нести додаткову інформацію про персонажів твору та їх настрій для читацької аудиторії. У ході дослідження ми визначили, що понятійний показник лексичної одиниці *meal* складається із основних когнітивних ознак, зокрема *процес прийому їжі* та *порція їжі*, а також периферійних – *порошок грубого помолу із зерна*. Щодо образного складника, то лексема *meal* концептуалізується через асоціативний компонент *настрій/атмосфера*. В той час, як здійснена спроба дослідження ціннісного елемента концепту *їжа* засвідчила, що *meal* задає похмурий тон описуваній ситуації, а з точки зору функційних особливостей, справляє враження на підсвідомість читачів та несе додаткову інформацію про опис зображеної сцени в художньому творі.

Список використаних джерел:

1. Заньковська Г. Д. Методи дослідження концептів / Г. Д. Заньковська // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологічна. – Одеса : Вид. МГУ, 2015. – № 19, том 2. – С. 102-104.
2. Маркова О. І. Експлікація концепту патріотизм у мові друкованих ЗМІ України ХХІ століття: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Маркова Ольга Іванівна. – Суми, 2018. – 216 с.
3. Приходько А. М. Концепт *ordnung* как мерная единица немецкого этнического менталитета (лингвокультурный аспект). *Vita in lingua: к юбилею профессора С. Г. Воркачева*. Сб. ст. / отв. ред. В. И. Карасик. Краснодар : Атриум, 2007. – С. 158–171.
4. Collins Dictionary [Electronic resources]. – Mode of access: <https://www.collinsdictionary.com/>
5. Martin, George R. R. *A Game of Thrones* / G. R. R. Martin. – [Electronic resource] – 755 p. – Mode of access: www.nothuman.net/images/files/discussion/2/1815b71a2e633176b1c509f3a186605b.pdf